ABDULLAH SEBZMÛNÎ (Abdullah bin Muhammed Buhârî)

Mâverâünnehr ulemâsından. Hadîs, târih ve Hanefî fıkıh âlimi. Künyesi, Ebû Muhammed olup, ismi, Abdullah bin Muhammed bin Ya'kûb bin Hâris'dir. 258 (m. 872) yılında Buhârâ yakınlarında Sebzmûn köyünde doğdu. Bu yüzden Sebzmûnî, Buhârî ve Kelebâzî nisbet edildi. Dedelerinden birine nisbetle de Hârisî denildi. Üstâd lakabıyla tanındı. 340 (m. 952) yılında vefât etti. Üstâd Abdullah Sebzmûnî, küçük yaştan itibâren Allahü teâlânın dinini öğrenmek ve O'nun rızâsına uygun yaşayabilmek için, bütün gayretiyle çalıştı. Hocaları arasında ilminden en çok istifâde ettiği âlim, Ebû Hafs-ı Sagîr diye meşhûr olan Ebû Abdullah bin Ebî Hafs-ı Kebîr'di. Ondan başka, Muhammed bin Fadl Belhî, Fadl bin Muhammed, Hüseyn bin Fadl Belhî, Muhammed bin Yezîd Kelebâzî, Abdullah bin Vâsıl, Sehl bin Mütevekkil, Ali bin Hüseyn bin Cüneyd Râzî, Hâfız Mûsâ bin Hârûn ve daha birçok âlimin ilminden istifâde edip, hadîs-i şerîf dinledi. İlim tahsil etmek ve hadîs-i şerîf dinlemek için Horasan, Irak ve Hicaz'a seyahatlerde bulundu. Fıkıh ilminde zamanının imâmı oldu. Allahü teâlânın dînine çok hizmet etti. Ömrünü O'nun yoluna harcadı. Çok çalıştı. Zamanına kadar dînî mes'elelerde yapılan bütün ictihâdları öğrendi. Verilen bütün fetvâları ezberledi. Hanefî mezhebinde "mes'elede müctehid" olduğu bildirildi. Muhaddis Şah Veliyullah-ı Dehlevî'ye göre, müntesib müctehid ile mezhebde müctehidlik arasında bulunan ehl-i vücûhtan oldu. Dehlevî hazretleri onun, Şems-ül-Eimme Halvânî, Ebû Ali Nesefî, Ebû Bekr Muhammed bin Fadl'la aynı tabakada olduğunu söyledi. Bu zâtların hepsi, Hanefî mezhebi fıkıh âlimlerinin müracaat kaynağı oldu.

İmâm-ı a'zam hazretlerinin üstün vasıflarını çok güzel bir şekilde anlatan Üstâd Abdullah'ın ilminden birçok kimseler istifâde etti. Bunlardan en meşhûru İbn-i Mende'dir. İlim meclisinde hazır bulunan dörtyüz kâtibin, onun söylediklerini yazdıkları meşhûrdur. Hanefî mezhebi âlimlerinin müracaat kaynağı olan pek kıymetli eserler yazdı. Bunlardan İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe'nin (radıyallahü anh) hayatını anlatan "Keşf-ül-âsâr-iş-şerîfe fî menâkıb-i Ebî Hanîfe" ve "Müsned-i Ebî Hanîfe" adlı hadîs kitabı, onun bilinen eserleridir.

1) Cevâhir-ül-mudiyye cild-1, sh. 289

2) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 357

3) Tezkiret-ül-huffâz cild-3, sh. 854

4) Mir'ât-ül-cinân cild-2, sh. 331

5) El-Fevâid-ül-behiyye sh. 105

6) Esmâ-ül-müellifîn cild-1, sh. 445

7) El-A'lâm cild-4, sh. 120

8) Mu'cem-ül-müellifîn cild-6, sh. 145